

Arbeidsdepartementet
Postboks 8019 Dep
0030 OSLO

Nei til EU
Storgata 32
0184 OSLO

30. januar 2012

Høringssvar - Forslag til tiltak for å sikre at regler vedrørende inn- og utleie av arbeidskraft etterleves

Nei til EU mener det er positivt at Arbeidsdepartementet har lyttet til innvendingene som har blitt fremsatt mot de forventede negative resultatene av å implementere EUs vikarbyrådirektiv, og gjennomfører en bred høring om tiltak for å styrke det norske lovverket på området. Vi viser til høringsbrev av 12. desember 2011, og avgir med dette vårt høringssvar.

1. Sammendrag

Flere av tiltakene departementet har foreslått er gode og viktige. Dersom de blir håndhevet vil de gjøre norsk lovgivning når det gjelder vikarbransjen til Europas beste. Det er imidlertid et faktum at det å sikre denne gruppen arbeidstakere vern og likebehandling i arbeidssituasjonen kan ivaretas uavhengig av vikarbyrådirektivet. Nei til EU ser ingen grunn til å endre syn når det gjelder krav om veto mot EUs vikarbyrådirektiv.

2. Bakgrunn

Vi har sett en eksplosiv vekst i norsk arbeidsliv i bruken av innleid arbeidskraft de siste årene, både i privat og offentlig sektor. Mens fagbevegelsens mål er å snu denne utviklingen, er direktivets formål en ytterligere liberalisering av arbeidsmarkedet med sikte på økt bruk av vikarbyråer. Nei til EU registrerer at også departementet er enige i at direktivet vil få negative konsekvenser, og kommer med en rekke tiltak for å bøte på disse.

Høringsnotatet fremhever arbeidsutleie som nødvendig for fleksibiliteten i arbeidsmarkedet. Nei til EU mener departementet skjønner situasjonen, og er uenig i at vikarbyrådirektivet er løsningen på dette. Før år 2000 var arbeidsformidling, også av vikarer, for en stor del en offentlig oppgave. Den liberaliseringen som kom i 2000 ser vi nå resultatene av. I Oslo-området har de største vikarbyråene flere ansatte bygningsarbeidere enn de store entreprenørfirmaene. Dette viser at vikarbyråer blir brukt til langt mer enn å dekke reelle behov for vikarer.

Rapporten "Innleieboom i byggebransjen", utarbeidet av De Facto på oppdrag fra fem fagforeninger i Oslo og Akershus, høsten 2011, viste at de store entreprenørfirmaene har redusert sin faste bemanning med nærmere 30 prosent siden 2007. Rapporten forteller også at de to hovedleverandørene av rørleggervikarer i Oslo/Akershus har flere rørleggere enn de største rørleggerfirmaene.

Nei til EU viser for øvrig til vårt høringssvar av 10. november 2010.

3. Tiltakspakken

Nei til EU mener departementet kommer med mange gode og viktige tiltak i sitt forslag. Bruk av lavtlønte vikarer, fordi det ikke stilles krav til likebehandling, fører til skjev konkurranse. Å sikre likebehandling mellom fast ansatte og midlertidig ansatte og vikarer er derfor veldig viktig. Solidaransvar er et viktig prinsipp for å sikre likebehandling av vikarer og innleid personell.

Ordinært ansatte og innleide vikarer må likebehandles også når det gjelder pensjonsrettigheter. Det ser ikke ut til at departementet har funnet en tilfredsstillende løsning på dette. Tjenestepensjon er en vesentlig del av arbeidsvilkårene for ansatte, og dersom vikarene har dårligere pensjonsvilkår vil vi få et A- og B-lag i arbeidslivet. Vikarbyråbransjen kan dermed spare penger ved ikke å tilby tjenestepensjon til vikarer som ikke er fast ansatt, eller tilby dårlige pensjonsvilkår.

UB-tillegg er en vesentlig del av lønnen i flere bransjer, blant annet innen handel. Nei til EU kan fortsatt ikke se at vikarbyrådirektivet legger tariffbestemte tillegg, som UB-tillegg, skifttillegg og lignende, til grunn for likebehandlingen. Videre er det underkommunisert at likebehandlingen kun vil gjelde for dem som er ansatt gjennom et vikarbyrå. Mange vikarer hentes inn direkte, uten noe mellomledd, og likebehandlingen bør selvsagt også gjelde disse.

De aller fleste i vikarbyråene er uten fast ansettelse og får dermed ikke lønn mellom oppdragene. Dersom et vikarbyrå leier ut vikarer til en oppdragsgiver og ikke betaler ventelønn, blir man jo ikke likebehandlet med de fast ansatte hos oppdragsgiveren, siden sistnevnte uansett lønner sine ansatte helt til man eventuelt permitteres, sies opp eller tar ut andre former for permisjon. Vikarbyrået på sin side slipper lønnsplikt og NAV slipper å betale ledighetstrygd.

I tillegg kan likebehandlingsprinsippet i følge direktivets artikkel 5.2 fravikes dersom vikaren er fast ansatt i vikarbyrået og får lønn mellom oppdrag. Direktivet sier heller ingenting om størrelsen på denne "ventelønnen".

Direktivets definisjon av tariffavtale er ulik den norske. I Norge er definisjonen på dette at avtalen er landsomfattende, men en avtale kan i følge direktivet også være en lokal husavtale. Blant annet i Tyskland har vi sett at arbeidsgivere bruker slike lokale husavtaler, i stedet for nasjonale tariffavtaler, for å omgå direktivet og minstelønnsbestemmelsene. På denne måten svekkes de nasjonale fagforbundenes mulighet til å sikre anstendige vilkår i vikarbransjen.

Høringsnotatet problematiserer heller ikke at deler av de utsatte bransjene mangler tariffavtaler, fagforeninger og tillitsvalgte, samtidig som vi ser en svært uheldig utvikling i denne delen av arbeidslivet. Uten en fagforening og tillitsvalgte vil det være vanskelig å kontrollere de reelle lønn- og arbeidsvilkår og å håndheve likebehandlingen. Det uttrykkes i høringsnotatet at vikaren selv kan kreve korrekt lønn fra både vikarbyrået og fra innleievirksomheten. Vedkommende kan også prøve saken for domstolene hvis en anser seg ulovlig midlertidig ansatt. Nei til EU anser at maktforholdene i arbeidslivet ikke er slik at en vikaransatt uten en fagforening i ryggen vil ha makt og styrke nok til alene å fremsette krav om fast ansettelse eller likebehandling.

Selv om de foreslåtte tiltakene er mangelfulle, peker de i riktig retning. Det er imidlertid et faktum at det å sikre denne gruppen arbeidstakere vern og likebehandling i arbeidssituasjonen kan ivaretas uavhengig av vikarbyrådirektivet.

4. Konklusjon

Dersom direktivet blir innført i Norge, vil det medføre en ytterligere legitimering av vikarbyråbransjen og bruk av midlertidig ansatte og fiktive vikarer. Dette vil føre til økt bruk av arbeidstakere som ikke er fast ansatt, og ansettelsesvernet og retten til faste ansettelser vil dermed svekkes. Vikarbyrådirektivet vil føre til så stort press på norske lover og avtaler at Nei til EU ikke ser noen grunn til å endre syn når det gjelder krav om veto mot EUs vikarbyrådirektiv.

Vil vil også påpeke det faktum at alle tiltakene departementet har foreslått i sitt høringsnotat kan gjennomføres i Norge uten at vi behøver å implementere direktivet.

Heming Olaussen
Leder,
Nei til EU

Hilde Loftesnes Nylén
Faglig-politisk sekretær,
Nei til EU